

С Т А Н О В И Щ Е

на Народното събрание по Конституционно дело N14 от 1996 г. за установяване на противоконституционност на чл.33, ал.2 и чл.34 от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол

Конституционно дело N14 от 1996 г. е образувано по искане на главния прокурор за установяване на противоконституционност на чл. 33, ал.2 и чл.34 от Закона за сделките с валутните ценности и за валутния контрол(ЗСВЦВК).

В искането си главният прокурор посочва, че оспорваните два текста от закона „установяват държавен монопол в сферата на сделките с валутни ценности и поставят в неравностойни условия различните субекти на стопанската дейност“, което се преценява от ищеца като нарушение на Конституцията.

Конституционният съд с определение от 25 юли 1996 г. е допуснал за разглеждане по същество искането.

1. Законът за сделките с валутни ценности и за валутния контрол е приет през 1966 г. В следствие по него са направени няколко изменения и допълнения, които не са засегнали въпросните текстове.

Законът урежда контрола, който държавата осъществява върху сделките и действията с валутни ценности, установява и охранява валутния режим в страната ни. Това е закон с особен предмет - „валутните ценности“ и „валутният контрол“, които имат изключителна значимост за икономиката и финансовата стабилност на страната. По своята същност и съдържание **ЗСВЦВК представлява специален закон, установяващ разрешителен режим в областта на валутните отношения.** В този смисъл се е произнесъл и Върховният съд в своите мотиви по дело N454 от 16 юли 1996 г. за отмяна на някои текстове от ПМС N15/1991 г. за изменение на валутния режим: „Валутният режим по ЗСВЦВК е разрешителен за всички сделки, които поражда, видоизменят или погасяват права и задължения, отнасящи се до валутни ценности и всички действия с валутни ценности, засягани от този закон или наредбите по прилагането му“.

Законът въвежда и определя основни понятия за митническия и валутен режим на страната като: „валутни ценности“и „валутен контрол“, посочва държавните органи и техните правомощия по изпълнението на закона, всички законови текстове са във взаимна връзка и образуват една цялостна система от правните норми.

Обявяването за противоконституционна на някоя от тях - например като чл.33, ал.2 и чл.34 - би довело до съществени празноти в закона и би се отразило на стабилността на валутно-финансовата система в страната.

От друга страна, при евентуалното „отпадане“ на въпросните атакувани текстове в закона, ще продължат да действат останалите законови норми (например: чл.6, чл.7, чл.12, чл.31 и други), които пряко или косвено определят специален режим за сделки с валутни ценности и за валутен контрол.

2. В пряка връзка с разпоредбите на ЗСВЦВК са и множество закони и подзаконови актове, в които съществуват норми, конкретизиращи и охраняващи специалния режим за сделки с валутни ценности и контрола върху тях.

На първо място - норми с такъв характер регулират установения митнически режим в страната: Законът за митниците, Законът за съобщенията, Законът за морските пространства, както и множество актове на Министерския съвет за вноса и износа на стоки, вноса и износа на валутни ценности, дейността на банките и другите финансови институции.

На второ място - множество (над 50) подзаконови нормативни актове развиващи принципите и постановките на валутния режим, заложен в ЗСВЦВК. А този режим е разрешителен за всички сделки.

3. **Особеният режим**, който е установен по ЗСВЦВК, **е потвърден изрично и в Закона за административното производство(ЗАП)**. Ясният текст на чл.34, т.2 от ЗАП изключва административните актове по Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол от обжалваните актове по съдебен ред. Нещо повече тази разпоредба на ЗАП подчертава специалния характер и голямото значение за държавата на ЗСВЦВК и на актовете приети по ЗСВЦВК, като ги приравнява по значение с административните актове свързани непосредствено с отбраната и сигурността на страната(чл.34,т. 1 от ЗАП), актовете по определяне на мита(чл.34, т.3 от ЗАП), както и административните актове за които е предвидено със закон, че не подлежат на обжалване по съдебен ред(чл.34, т.4 от ЗАП).

4. Важността на разпоредбите от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол и актовете по неговото приложение е потвърдена и в **наказателноправната санкция**, която е предвидена за тяхното нарушаване. **Наказателният кодекс** на Република България съдържа изричната норма на чл.251, който гласи:“Който наруши разпоредба на закон, на акт на Министерския съвет или на обнародван акт на Българската народна банка относно режима на сделките, вноса, износа или други действия с валутни ценности или задълженията за тяхното деклариране се наказва с...“. С този текст законодателят е подчертал отново голямото значение за държавата и обществото на режима за сделки с валутни ценности и за валутния контрол, като е предвидил наказателна отговорност за неговото нарушаване.

От изложените дотук аргументи, се налага изводът, че поради изключителната важност за стабилната стопанска и валутно-финансова дейност на държавата, е обосновано и конституционносъобразно обществените отношения относно сделките с валутни ценности и валутния контрол да бъдат обект на особен режим и специално правно регулиране, а искането на главния прокурор за установяване на противоконституционност на чл. 33, ал.2 и чл.34 от Закона за сделките с валутните ценности и за валутния контрол, следва да бъде отхвърлено.

Евентуалното обявяване от Конституционния съд за противоконституционни на атакуваните текстове от закона, би разкъсало връзките, които съществуват между нормите на закона и други закони и подзаконови нормативни актове, би довело до разрушаване на изградената система за валутен контрол и координацията между държавните органи по неговото спазване.

Особеното значение за държавата на тази правна материя еднозначно налага нейното **основно регулиране по законодателен ред.**

Конституцията на Република България изрично предвижда компетенции на Народното събрание да отменя и изменя разпоредби на закони, включително и на заварени такива. В този смисъл, ако съдържанието на текстове от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол, като приет преди Конституцията закон, се нужда от адаптиране към динамиката на обществените отношения - такова хармонизиране трябва да се извърши по законодателен ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

